

מראי מקומות - בבא מציעא ס"ח

דלא שקיל בביטולי' טפי מנסיובי ותותרי,
לכן מוקי לה כר"ש.

(ו) **ורשב"ג לא בעי שכר עמלו ומזונו - פי' תוס',**
דפשיטא דשכר מזונו בעי למיתב, דהיאך
יהיו גללים שכר מזונו, אלא מעמלו גרידא
פריך. וע' במהרש"א שכ' דרש"י סותר עצמו
בוה, דבתחלה כ' דליכא טירחא לאפוקי
ולעיולי, לפי שנמשך אחר אמו, ובלא עמל
ומזון, כי אמו עושה ואוכלת, ולכן משמע
דגם מזונות אי"צ ליתן לו. ושוב כ' רש"י
דאי"צ להעלות לו שכר כתף, דמשמע דס"ל
כתוס' דצריך ליתן לו מזונות, וצ"ע.

(ז) **ואידך, גללים אפקורי מפקיר להו - כ'**
המהר"ם שי"ף, דאף דס"ל כמ"ד שכרו
משלם, מ"מ משלם גללים דהיינו שכרו
משלם.

(ח) **אמר רבא, ר' עיליש גברא רבה הוא ואיסורא**
לאינשי לא הוי ספי - הק' הריטב"א בשם רבנן,
מאי אהני לי' לר' עיליש דגברא רבה הוא,
אפי' כל אדם נמי, כיון דאבק רבית הוא כפי
פשוטו של שטר, א"כ או צריך לדון הלשון
כדאמרי' השתא, או יהיב לי' שכר עמלו.
ותירצו דהכא מיירי דבחי ר' עיליש הרויחו
ונתן להם פלגא בריווחא, ועכשיו מצאו הפסד,
והמלוה הי' אומר דאין לו הפסד אלא פלגא,
ואף דא"כ נמצא דהי' אבק רבית, שהרי נטל
פלגא בריווח, הרי כבר שקלי' ואבק רבית
אינו יוצא בדיינים. אבל כיון דר' עיליש גברא
רבה הוא, א"כ אנו דנין השטר כאלו כתוב בו
בפירוש פלגא באגר ותרי תילתי בהפסד.
ועוד הקשו לימא דר' עיליש נטל שכרו
כפועל, וא"כ יכול להיות דהשטר הי' באמת
פלגא בשכר ופלגא בהפסד, ותירצו דקים
להו דלא שקיל, וגם המלוה מודה לזה.
והריטב"א עצמו כ' דחדא מתרצתא
בחבירתה, דבאיניש דעלמא היינו דיינינן
השטר כפשוטו, והיינו אמרי' דנטל שכר
כפועל. אולם כיון דר' עיליש גברא רבה הוא,
א"כ לא הי' עושה השטר באופן דפשטות
השטר משמע שיש כאן אבק רבית ורק שקיל

(א) **לדינא דבר מצרא - ע' בהגהות אשר"י** שהביא
דעות בראשונים אם דין זה דיש לו דינא דבר
מצרא הוא רק במשכון שאינו יכול לסלקו עד
לאחר שנה, או אפי' משכון לפחות משנה יש
בו דינא דבר מצרא.

(ב) **אימת קנאה דאקניי' ניהלי' - כ' הרשב"א,**
"פי', לא אימת קניא ממש קאמר, דהא קרקע
נקנה בכסף ובשטר, וכיון שמשכנה לו וקבל
כספו וכתב לו את השטר קנאה, אלא כנגד
הרואים קאמר, כלומר הרואה יאמר אימת
קנאה זה וירד בה שתקנה אותה לבעלים,
אי"ז אלא נוטל שכר מעותיו", והיינו דקאמר
והאידינא וכו', לא דע"י כן נעשה קנין, אלא
ע"י שהי' נראה יותר כבעליו באמת. וכ'
התוס' הרא"ש דגם מש"כ רש"י דהוי רבית
קצוצה לאו דוקא, וכוונתו להערמת רבית.

(ג) **ר' יהודה אומר אפי' לא טבל עמו אלא בציר,**
וכו' - פרש"י דר' יהודה מיקל טפי מר"מ,
דר"מ צריך עכ"פ שיפסקו עליה לשם שכר,
אבל ר"י ס"ל דסגי בהא דיטבול עמו בציר
כא' מן השוק. ולכא' צ"ב, הרי לכא' צריך
שיהי' נחשב שכרו כדי להתיר העיסקא,
דאל"כ הרי טורח על צד הפקדון בשביל
ההלואה, ומה מהני הא דטבול עמו בציר.
ופי' **הרא"ש** (סי' ל"ט, ובא שם לפרש שי'
ר"מ, וכש"כ דצריך לפרש כן לר"י) דכיון
דאי"ז אלא אבק רבית, הקילו חכמים ובדבר
מועט שהוא נותן לו לא מחזי כרבית.

(ד) **רשב"י אומר נותן לו שכרו משלם - פרש"י**
כפועל בטל. ויש לעי', למה לא פירש
כפשוטו דכוונתו לשכרו משלם ממש. וכ'
הפני יהושע דמה שהוכרח רש"י לפרש כן
הוא כדי לאוקים מתני' כר' שמעון, דאל"כ
נמצא דמתני' דלא כמאן, וכמו שכ' תוס' על
המשנה.

(ה) **ת"ק ס"ל כרשב"י דאמר נותן לו שכרו**
משלם - כ' הרמב"ן (סוף עמוד א') דמה
דאמרי' דת"ק ס"ל כר"ש, ה"ה דהי' יכול
לומר דס"ל כר"מ, אלא משום דאיכא פועל

שכר עמלו בעל פה, אלא ודאי הי' עושה השטר באופן שאין חשש בה של אבק רבית.

(ט) **ואיסורא לאינשי לא הוה ספי- כ' הרא"ש** (מ"ב), דמהא דלא קאמר דר' עיליש גברא רבה הוא והוא עצמו לא הי' עושה האיסור רבית, מבואר דבכה"ג אין איסור ללוה, דכיון דלא יהיב טפי מדידי' לא קרינא בי' לא תשיך, ואפי' איסורא דרבנן ליכא להלוה, וכל איסורו הוא רק לפני עור. ובנמוקי יוסף הביא מהרשב"א דהטעם הוא משום דאיסור לווה חידוש הוא, ואין לנו אלא מה שאסרה תורה [ולכאור' משמע מדבריו דבכל רבית דרבנן לא אמרי' דהלוה מוזהר, וכן משמע מלשון הריטב"א, "ומדלא קאמר וכו' דייק מורי ה"נ דאבק רבית למלוה הוא דאסור אבל לא ללוה", ומשמע כל אבק רבית]. אבל הריטב"א ישנים הק' דאיך שייך שיהי' גרע מדבור בעלמא שהוא אסור, והניח בצ"ע.

(י) **מה נפשך אי פלגא באגר תרי תילתי בהפסד, אי פלגא בהפסד תרי תילתי באגר- הק' הרמב"ן**, הא אין השיעורין שוין, דאם נוטל בעל המעות פלגא בהפסד, א"כ נמצא דהפקדון פלגא, וכיון דנוטל המקבל תרי תילתי של הריוח, נמצא דנוטל שליש של הפקדון. משא"כ אם נוטל בעל המעות תרי תילתי הפסד, א"כ הפקדון הוא תרי תילתי, ואם המקבל נוטל פלגא של הריוח, א"כ נמצא דנוטל רביע של הפקדון. וע"ש שביאר דבאמת לעולם הפקדון הוא חצי והמלוה הוא פלגא, וע"ש שביאר דלעולם נוטל המקבל שליש בשכר עמלו, וע' בריטב"א שג"כ ביאר כן בקצת אריכות טפי.